

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
Інститут чорної металургії ім. З.І. Некрасова НАН України

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту чорної металургії
ім. З. І. Некрасова НАН України,
голова приймальної комісії

A. Babachenko

Олександр БАБАЧЕНКО

«13» травня 2022 р.

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО НАВЧАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНУ ПРАКТИКУ
здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня

Ухвалено вченою радою
Інституту чорної металургії ім. З. І.
Некрасова НАН України (протокол №3
від 10.05.2022)

Дніпро
2022

1. Загальні положення

1.1. Навчально-педагогічна практика є невід'ємною складовою освітнього процесу підготовки доктора філософії в Інституті чорної металургії ім. З.І. Некрасова НАН України (далі - Інститут).

1.2. Даним Положенням про навчально-педагогічну практику здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня Інституту чорної металургії ім. З.І. Некрасова НАН України (далі - Положення) регулюються загальні питання організації, проведення і підведення підсумків навчально-педагогічної практики здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня.

1.3. Навчально-педагогічна практика є невід'ємною складовою освітнього процесу підготовки доктора філософії і визначальним етапом практичної підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня до науково- педагогічної діяльності.

1.3. Дане Положення розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. №261, Статуту Інституту та інших локальних нормативно-правових актів.

1.4. Навчально-педагогічну практику організує Науково-організаційний відділ.

2. Мета завдання та зміст навчально-педагогічної практики

2.1 Метою навчально-педагогічної практики є набуття досвіду підготовки та проведення освітнього процесу, поглиблення теоретичних знань, впровадження результатів дисертаційного дослідження в освітній процес; практичне закріплення здобувачами вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня отриманих теоретичних знань, оволодіння сучасними методами та методиками викладання і виховання у ЗВО та наукових установах, ознайомлення з формами організації та засобами навчальної та наукової роботи, виховання потреби систематично поповнювати свої знання та творчо застосовувати їх в практичній діяльності, формування системи компетентностей майбутніх наукових, науково-педагогічних працівників, здатних здійснювати аналітичне осмислення стану та перспектив розвитку сфери освіти у галузі металургії.

Здобувачами вищої освіти третього (освітньо-наукового), на основі здобутих фахових знань, за допомогою сучасних технологій, методів, форм та засобів навчання формують професійні навички та вміння для вирішення конкретних навчально-виховних задач у реальних умовах освітнього процесу у ЗВО та наукових установах. Формують практичні уміння і навички під час проведення лекційних, семінарських (практичних) занять, організації самостійної роботи. У процесі практики надається можливість опробувати результати власних досліджень, що проводяться здобувачем вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня під час виконання і написання дисертаційної роботи.

2.2 Основні завдання навчально-педагогічної практики здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня:

- закріплення і поглиблення теоретичних знань, отриманих під час навчання в аспірантурі;

- застосування та поглиблення фахових знань у розв'язанні конкретних педагогічних завдань практики;

- набуття досвіду проведення всіх форм організації освітнього процесу і видів навчальних занять у закладах вищої освіти;
- інтеграція науково-дослідної та педагогічної діяльності практикантів;
- оволодіння методикою проведення лекційних, практичних, лабораторних і семінарських занять;

- впровадження результатів дисертаційного дослідження в освітній процес. Процес проходження навчально-педагогічної практики скерований на формування у здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня таких компетентностей або їх елементів:

- здатність до проведення різних форм організації освітнього процесу (навчальних занять, самостійної роботи, практичної підготовки, контрольних заходів);

- здатність до організації і проведення різних видів навчальних занять (лекцій, практичних (семінарських) занять, індивідуальних занять, консультацій).

- здатність до педагогічного аналізу проведення різних форм організації освітнього процесу та різних видів навчальних занять;

- здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у галузі металургії, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності;

- структурування та перетворення наукових знань у навчальний матеріал;

- здатність до використання сучасних освітніх технологій при проведенні різних видів навчальних занять.

- поглиблення знань із спеціальності, за якою здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня проводить дослідження;

- презентація результатів власного наукового дослідження.

- оформлення документації щодо планування та результатів науково-педагогічної діяльності;

- збору, фіксації та оброблення результатів емпіричного/експериментального дослідження;

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

- підбору й обґрунтування методичного інструментарію наукового дослідження.

2.3 В результаті вивчення освітнього компонента здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня повинен

знати:

- форми організації освітнього процесу та принципи планування дослідної роботи;

- документи, що регламентують і відображають зміст освіти у вищій школі України;

- компетентностний підхід до здобуття вищої освіти;

- види навчально-методичного забезпечення освітнього процесу і вимоги до них.

уміти:

- користуватися нормативно-правовими і програмно-правовими документами, що визначають роботу у науковій установі та закладі освіти;

- володіти прийомами особистісного саморозвитку та самовдосконалення;

- розробляти план для проведення наукового дослідження і реалізації поставлених завдань та формулювати концепцію наукового дослідження;

- застосовувати програмні засоби і мультимедіа у науково-педагогічній діяльності та наукових дослідженнях.

2.4 Терміни проходження практики та її зміст зазначаються в індивідуальному плані здобувача вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня та затверджуються науковим керівником. Здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня перед проходженням практики повинен разом із керівником практики (науковим керівником здобувача) скласти індивідуальний план проходження практики відповідно до цієї програми та затвердити його вченого секретаря інституту.

Базами проходження педагогічної практики здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня є переважно навчальні заклади згідно з угодами про співробітництво. Для проходження практики здобувачі можуть бути скеровані і в інші навчальні заклади, де викладаються відповідні дисципліни.

2.5 Проведення навчально-педагогічної практики передбачає три етапи: початковий, основний, заключний.

Початковий етап включає:

- складання індивідуального плану проходження практики;
- ознайомлення з організаційною роботою факультету/кафедри;
- ознайомлення з навчально-методичною роботою факультету/кафедри;
- ознайомлення з науковою роботою факультету/кафедри.

Основний етап включає:

- відвідування занять провідних викладачів факультету (1-2);
- підготовка конспекту занять, обговорення його з науковим керівником/керівником практики від факультету/кафедри;
- підготовка необхідних методичних та дидактичних матеріалів для проведення занять;
- проведення на належному науково-методичному рівні заняття згідно з індивідуальним планом, самоаналіз;
- ознайомлення із засобами контролю знань (для поточного і підсумкового контролю), взяти участь в оцінюванні якості різних видів робіт студентів;

На *заклучному етапі* практиканти мають:

- підготувати звітні матеріали про проходження науково-педагогічної практики і надати керівнику практики від Інституту/факультету з метою перевірки та оцінювання;
- захистити результати практики і подати звітну документацію у відділ, Інституту, де проходить підготовку здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня.

3. Організаційні основи педагогічної практики

3.1. Згідно з навчальним планом підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії навчально-педагогічна практика проводиться для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня II року навчання в 3 семестрі протягом 2 тижнів. Загальний обсяг практики складає 60 годин (2 кредити ЄКТС).

3.2. Термін проходження практики визначається графіком освітнього процесу на кожен навчальний рік та вноситься до індивідуального плану навчальної та наукової роботи здобувача вищої освіти третього (освітньо-

наукового) рівня за погодженням з науковим керівником. У разі дострокового завершення роботи над дисертаційним дослідженням терміни практики можуть бути перенесені. На підставі заяви здобувача вищої освіти та згоди наукового керівника вносяться зміни до індивідуального плану здобувача вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня та затверджуються рішенням Вченої ради Інституту.

3.3 Програма практики схвалюється Вченою радою Інституту, затверджуються директором Інституту.

4. Науково-методичне забезпечення практики

4.1 Зміст практики і обсяги навчального навантаження здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня під час практики визначаються Програмою навчально-педагогічної практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії Інституту чорної металургії ім. З.І. Некрасова НАН України (далі - Програма практики), яка розробляється згідно з освітньо-науковою програмою підготовки докторів філософії, затверджується Вченою радою Інституту та є основним методичним документом для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня та керівників практики. Зміст Програми практики повинен відповідати даному Положенню. На основі Програми кожен здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня розробляє індивідуальний план проходження навчально-педагогічної практики з урахуванням специфіки спеціальності, наявних можливостей баз практики тощо.

4.2 Наукові відділи Інституту, наукові керівники здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня та науково-організаційний відділ відповідають за науково-методичне забезпечення практики, підготовку необхідних методичних матеріалів тощо.

5. Звітна документація

5.1. Після завершення педагогічної практики здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня подає такий пакет документів:

- індивідуальний план проходження практики, затверджений науковим керівником здобувача (*додаток 1*);

- щоденник проходження практики, затверджений науковим керівником здобувача та керівником практики від факультету (кафедри) ЗВО-баз практики (*додаток 2*);

- звіт про підсумки проходження практики, підписаний науковим керівником і керівником практики від факультету (кафедри) ЗВО-баз практики (*додаток 3*);

- план-конспект лекції або семінарського (практичного) заняття проведеного здобувачем;

- характеристика керівника практики від факультету (кафедри) ЗВО-баз практики.

5.2. У п'ятиденний термін після завершення навчально-педагогічної практики здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня подає належним чином оформлену звітну документацію до Науково-організаційного відділу для обговорення й затвердження комісією, призначеною наказом директора Інституту.

5.3 Підсумковий контроль з навчально-педагогічної практики відбувається у формі диференційованого заліку у визначений час. Результати

захисту навчально- педагогічної практики вносяться до відомості обліку успішності та залікової книжки здобувача вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня.

5.4 Оцінка результатів проходження практики виставляється у балах (*максимум 12 балів*), зазначається у відомості обліку успішності за підписами голови та членів комісії, створеної для проведення захисту практики.

5.5 До захисту практики допускаються здобувачі вищої освіти третього (освітньо- наукового) рівня, які в повному обсязі виконали індивідуальний план практики і надали пакет документів, передбачені Програмою практики.

5.6 Звітна документація навчально-педагогічної практики подається до Науково- організаційного відділу, зберігається в особовій справі здобувача вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня і враховуються при атестації.

5.7 Здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня, який не виконав програму практики без поважних причин або практика якого оцінена оцінкою «незадовільно», може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених вищим навчальним закладом (базою практики), Цим Положенням та Програмою практики.

5.8 Здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня, якого повторно відсторонили від проходження педагогічної практики або практика якого повторно оцінена оцінкою «незадовільно», вважається таким, що не виконав індивідуальний план роботи здобувача вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня і, згідно з Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, підлягає відрахуванню з аспірантури.

5.9 Здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня, який працює у вищих навчальних закладах за трудовою угодою, на підставі наданої довідки з місця роботи та копії картки обліку навантаження викладача, звільняються від проходження навчально-педагогічної практики. Захист практики для цієї категорії здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня проходить на загальних підставах на основі наданої звітної документації (плану-конспекту лекції, семінарського (практичного) заняття; характеристики керівника факультету (кафедри) ЗВО, в якому працює здобувач-викладач за трудовою угодою) у визначений час.

6. Права та обов'язки здобувача вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня

6.1 Здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня при проходженні практики зобов'язаний:

- виявляти високу відповідальність, старанність, творчу ініціативу, наполегливість, організованість, дисциплінованість, педагогічний такт і гуманність;

- у повному обсязі виконувати Програму навчально-педагогічної практики;

- виконувати Статут, Правила внутрішнього трудового розпорядку Інституту та бази практики;

- виконувати розпорядження наукового керівника та керівників практики від факультету (кафедри) ЗВО-базы практики;

- суворо дотримуватися правил перебування на базі практики, правил

охорони праці та техніки безпеки;

- своєчасно звітувати про виконання Програми практики та оформити необхідну документацію.

6.2. Здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня має право:

- звернутися до наукового керівника, завідувача відповідного наукового відділу, працівника Науково-організаційного відділу з усіх питань, які виникають упродовж проходження практики.

- за попередньою домовленістю здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня може відвідувати заняття провідних фахівців бази практики задля вивчення особливостей методики викладання, знайомства з передовим педагогічним досвідом.

6.3 Здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня самостійно виконує всі види робіт, передбачені Програмою практики, ретельно готується до кожного заняття.

6.4 У разі невиконання здобувачем вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вимог правил внутрішнього трудового розпорядку, розпоряджень наукового керівника та керівника практики від факультету (кафедри) ЗВО-базы практики, що ставляться до практиканта, йому може бути заборонено подальше проходження практики.

6.5 Здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня, якого відсторонили від проходження педагогічної практики, вважається таким, що не виконав індивідуальний план роботи здобувача вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня, а тому за рішенням Вченої ради Інституту підлягає відрахуванню з аспірантури.

7. Бази практики

7.1 Практика здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня проводиться на базах, які відповідають меті, завданням, змісту практики, а також вимогам навчальних планів.

7.2. Базами практики є заклади вищої освіти, які мають необхідні умови для проведення практики.

7.3 З базами практики (ЗВО) укладаються договори на її проведення. При наявності договорів про співпрацю з ЗВО у сфері навчально-методичної, науково-дослідної, організаційної, інформаційної, експертної, видавничої та іншої діяльності в галузі права окремі договори можуть не укладатися.

7.4 Здобувачі вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня можуть самостійно підбирати для себе місце проходження практики за умови надання листа-згоди про проходження на практики з бази практики.

7.5 На базах практики необхідно забезпечити навчально-методичні, санітарно-гігієнічні умови проведення практики, побутові та культурні потреби практикантів.

8. Керівництво практикою

8.1. Загальне керівництво та контроль за проходженням практики здобувача вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня покладається на вченого секретаря Інституту.

8.2. Безпосереднє керівництво та контроль за виконанням програми практики здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня здійснюється його науковим керівником, який:

- забезпечує чітку організацію, планування та облік результатів практики.
- затверджує індивідуальний план навчально-педагогічної практики здобувача вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня.
- надає методичну допомогу в плануванні та організації навчальної взаємодії.
- контролює роботу практиканта, відвідування занять та інші види його роботи зі студентами, приймає заходи щодо ліквідації недоліків в організації практики.

7.3. Працівник Науково-організаційного відділу знайомить здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня з цим Положенням, Програмою практики, звітною документацією та здійснює облік проходження практики здобувачами Інституту.

Учений секретар
д.т.н. ст. д.

Ганна КОНОНЕНКО

Погоджено :
Завідувач відділом,
д.т.н., с.н.с.

Олексій МЕРКУЛОВ

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЧОРНОЇ МЕТАЛУРГІЇ ім. З. І. НЕКРАСОВА**

**ЩОДЕННИК
ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
ЗДОБУВАЧЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ**

Аспіранта _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Галузь знань _____ Спеціальність _____

Спеціалізація _____

Період проходження: _____
(день/місяць - день/місяць рік)

Загальний обсяг _____
(кількість годин/кредитів)

За період з «__» _____ 20__ р. по «__» _____ 20__ р.

Місце практики _____

_____

Науковий керівник _____

Керівник практики _____

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЧОРНОЇ МЕТАЛУРГІЇ ім. З. І. НЕКРАСОВА**

**З в і т
про проходження навчально-педагогічної практики**

Аспіранта _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Галузь знань _____ Спеціальність _____

Спеціалізація _____

Період проходження: _____
(день/місяць - день/місяць рік)

Загальний обсяг _____
(кількість годин/кредитів)

За період з « ___ » _____ 20__ р. по « ___ » _____ 20__ р.

Місце практики _____

Керівник практики від факультету/кафедри _____

Науковий керівник _____
(підпис) (прізвище, ініціали)